

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt IX.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

Domino docente, tolerare decrevimus. Deinde Paschalem excusat, si necessitate cogente, ad vitandam populi stragem, prudenter rigorem decreti remisit.

[Ejusdem argumenti extat epistola Hildeberti Cenomanensis in tomo I V. Spicilegij Dacheriani, quam nos olim dabimus emendatorem in nova quam paramus editione epistolarum ac reliquarum lucubrationum illius Episcopi.] Steph. Baluzius.

CAPVT IX.

Synopsis.

I. Initio seculi decimicertij Ecclesia Gallicana tuebatur Libertates suas, solo dissensu. Conventus Bituricensis contradixit mandatis Romani Cardinalis, de collatione duarum prebendarum in unaquaque Ecclesia. Ea de causis Legatus abstinuit ab executione mandati.

II. Eodem seculo Lincolnienfis Episcopus his collationibus non consensit. Ejus rationes, & contradictio aliena a contumacia. Clausula, Non obstante, tunc invalescere cepit.

III. Non admittis quoque rescriptis illis, Galli jura sua tuebantur. Olim Clerici à Pontificibus commendati. Deinde adjuncte sunt minis excommunicationum. Initium hujus coactionis circa tempus Lucy III.

IV. Episcopi Gallicani in his angustiis patrocinium regum implorarunt. Tutitionis regie pro custodia canonum nondum erat deleta memoria in tertia dynastia, ut probatur ex Ivone. Eam tutitionem à B. Ludovico exposcit Ecclesia Gallicana, ad conservanda jura Collationum, & jurisdictionem, adversus novitates, cui rei Ludovicus prospexit suo Edicto.

V. Inde est quod Philippus IV. monuit Clementem ac ministerium Episcoporum impediret in causa Templariorum. Se, salvo sacramento suo, id tolerare non posse.

VI. Quod explicandum est de sacramento prestituto tempore inaugurationis regie. Ejus antiqua formula, qua promittitur conservatio privilegij canonici, à Philippo. Qua ducta videtur à formula concepta ab Hincmaro. Ea dicta est olim perdonatio, non sacramentum. Imperatores C. P. spondebant fidei & canonum custodiam.

VII. Jure collationum & electionum sublato per Reservationes & Grantias expectativas, regum auxilium imploratur ab Ecclesia Gallicana ad eorum restitutionem. Carolus VI. jus antiquum adversus novitates Edictis suis ea in parte restituit, & magistratibus suis executionem commisit.

VIII. Decreta Basileensa confirmata lege regia; cujus executio mandata iudicibus regis, qui contumaces plederent. Comitibus regni presidium Libertatum Ecclesia Gallicana à solo Rege expectandum fatentur anno millesimo quadringentesimo nonagesimo tertio. Reges prospexit canonum restitutioni, lege generali, & injuncta magistratibus exequendi cura. Quod probatur Edictis B. Ludovici & Caroli VI. & VII.

IX. Aliquando Reges ex officio novitates adversus mores receptos repellabant, si ex iis detrimentum regni sequeretur. Id factum à Carolo VII. lege data, qua extraneos à beneficiis removebat. Renuente Papa his incommodis consulere, imperio suo id egit. Nullum

privilegium apostolica sedis ea de re præcesserat.

X. Lex ista videtur contraria constitutioni Innocentij III. qua admittit ad beneficia undecunque natos. Innocentij constitutio æqua est in sua specie. Veteri jure, Episcopi eligendi è clericis cujusque civitatis. Jus illud ex parte restitutum lege Caroli, ut saltem è regno petantur. Dua regula deducta ex illa constitutione.

PERTABAT adhuc idem usus in Gallia anno MCCXXVI. per solum dissensum Regis, Episcoporum, & Procerum, Libertates suas tuebat Ecclesia Gallicana. Cum enim Romanus Cardinalis Concilium illius Ecclesie Biturigibus coegisset, ut Albigensium & Comitibus Tolosani negotiis prospiceretur, re illa confecta, de reservatione duarum prebendarum in unaquaque Ecclesia vel monasterio, arbitrio Summi Pontificis Romanis Clericis conferendarum, cum Episcopis & Abbatibus agere voluit. Sed Procuratores Capitulorum (quibus abundi copiam Legatus fecerat, quasi Concilio soluto, ne intercessionibus suis omnia turbarent) cum eo graviter exposularunt, quod mandatum Papæ in Concilio non exposuisset, ipsis presentibus, quorum maxime intererat: Legatum rogant ut ab ea re persequenda temperet, quæ absque gravi scandalo & omnium offensione effectui tradi non posset, & cui renitentur non solum Episcopi, sed etiam Rex ipse, & proceres regni. Aliam esse rationem Galliarum & longe diversam à ceteris regnis. In illis enim mandatis Papæ decretam fuisse Prebendarum reservationem; sed in Gallicana Ecclesia, rem istam adeo insolitam, totius regni consensu indigere. Retulit Matthæus Paris Procuratorum suggestionem his verbis: *Unde rogamus in Domino ne istud scandalum oriatum per vos in Ecclesia Gallicana, scientes quod sine maximo scandalo & inestimabili damno non possit hoc ad effectum perducere. Quia esto quod aliquis assentiret, nullus esset ejus assensus in rebus quæ omnes tangunt; cum serè omnes majores, & generaliter omnes subditi, necnon & ipse Rex, & omnes Principes, parati sint contradicere & resistere usque ad capitis expositionem & omnis honoris privationem; præsertim cum videatur imminere propter hoc scandalum subversio regni & Ecclesie generalis. Ratio autem nostri timoris est, quod cum ceteris regnis non habuisset rationem, & quibusdam Episcopis præcepisset & Abbatibus ut cum prebende vacaverint, ad opus Domini Papæ reservent. Literis Pontificis palam lectis, quibus duarum prebendarum collatio retinebatur, Legatus præceptis exhaustus, persuadere conatus est Concilio ut consensum huic mandato præberet. Sed cum nihil obtinere posset, imò verò Procuratores Capitulorum sapienter monerent*

Matthæus Paris
Historia III. 197.

Domini, & omnes
subditi, necnon &
ipse Rex, & omnes
Principes, parati
sunt contradicere &
resistere usque ad
capitis expositionem
& omnis honoris
privationem; præsertim
cum videatur imminere
propter hoc scandalum
subversio regni &
Ecclesie generalis.

& Imperij Lib. IV. Cap. IX. 227

cavendam esse generalem secessionem, si universa Ecclesia premeretur, subjungit Legatus, *super hac, quidquid precepit, tali conditione licet tacita intellexisse, si Imperium & alia regna consentirent. Adjunxit se nihil amplius super hac assentaturum, donec per regna alia Prælati consenserint, quod credidit provenire non posse.* Unde patet in re nova constituenda per Gallias, consensum Regis, Episcoporum, & procerum exquisitum fuisse à Legato, eumque à rescripto exequendo abstinuisse, ob Clericorum totiusque regni dissentium, & ob scandali imminenti & secessionis periculum.

II. Eodem animo tuendæ libertatis canonice ferebatur Robertus Lincolnienfis Episcopus in Anglia, vir singulari pietate conspicuus: qui non expectato synodali decreto, sibi liberum putavit præcepto cuidam Innocentij IV. de conferenda Præbenda in sua Ecclesia reniti; quia juri recepto contrarium erat. *Noverit, inquit, discretio vestra quod mandatis apostolicis affectione filiali devotè & reverenter obediò; iis quoque que mandatis apostolicis adversantur, paternum zelans honorem, adversor & obsto. Ad utrumque enim teneor ex divino mandato. Infrà: Propter hoc, his que in prædicta litera continentur, unicè, filialiter, & obedienter non obediò, contradico, rebello. Mox: Breviter autem recolligens dico, apostolice sedis sanctitas non potest nisi qua in edificationem sunt, & non in destructionem. Hæc autem quas vocant provisiones, non sunt in edificationem, sed in manifestissimam destructionem. Non igitur eas potest beata sedes apostolica acceptare; quia caro & sanguis, que regnum Dei non possidebunt, eas revelavit, & non Pater Domini nostri Jesu Christi qui est in cælis. Nec omittendum est, clausulam illam solennem, quæ in omnibus rescriptis hodie inseritur, non obstante constitutione hac vel illa, jam tum usurpari cœpisse, quod ægrè ferebat Robertus Lincolnienfis, eò quòd in statuentibus inconstantiam designaret, cum tamen leges constantia quadam & perpetuitate vigere debeant, nisi necessitate cogente aliquando remittendæ sint. De illius litera, inquit, & ei consimilium longè latèque dispersarum superaccumulato non obstante, nec ex legis naturalis observandæ necessitate indulto, scætet cataclysmus inconstantia. Si quis immodestæ cuidam petulantia verba Roberti adscribenda putet, is ante omnia Theodorici Regis Italiae sententiam perpendat apud Caffiodorum: *Pro æquitate servanda, & nobis patitur contradici: Et eodem sensu Regis Arthalarici: Rarum confidentia genus est, interdum resistere contra vota Principis.**

III. Gallis etiam nostris ea mens erat, ut

non admissis Romana curiæ rescriptis, quæ Collatoribus jura per canones quæsitæ auferrebant, se ab iis novitatibus expedirent. Sed tandem Romanis Pontificibus æquum visum est ut suæ commendationis ratio haberetur. Commendationem vocavi, quia olim Episcopis Clericos aliquando sedes apostolica commendabat tantum, ut concessio Diaconi & Presbyteri gradu, eorum inopiam sublevarent; exemplo Gregorij Magni, qui Syracusano & Fanensi Episcopis duos Clericos commendavit. Sed posteri commendationes & preces in præcepta verterunt; & præceptis, quæ, ut vidimus, à Collatoribus repudiabantur, Executores adjunxerunt, qui Episcopos ad Collationem cogere, ut rectè explicuit Duarenus, Coactionis illius initia referri possunt ad tempora Lucij III. ad quam invitatus fuit à Stephano Tornacensi, cujus hæc sunt verba de Herveo Clerico commendato Canonici S. Aniani Aurelianensis: *Scriptis pro eo felicis recordationis pater Alexander (III.) Decano & Canonicis sancti Aniani Aurelianensis. Scripsistis & vos primò & secundo. Sed neque preces neque præceptum vestrum, quamvis tres præbende vacarent, voluerunt audire. Absit, Pater, ut inanes sint preces vestra, contemptibilis auctoritas, clausurum præceptum; & nunc demum tanta, si placet, virtute intonet super eos majestas vestra, ut qui blanditiis juvari non poterunt, imperio discant vinci.*

IV. Cum ergo Collationes beneficio- rum, imò & episcopatum, & monasteriorum, ad se traherent Romani Pontifices, rescindentes si quid contra eorum rescripta ageretur, additis excommunicationibus in contumaces, nihil reliqui erat penes Episcopos Gallicanos quin adeo severis præceptis parerent & Collationum jure caderent. Quare ad remedium extraordinarium confugerunt, scilicet ad tuitionis regis præsidium, pietate Regis Ludovici IX. interpellata, qui his morbis edicto suo consuluit. Nondum enim oblitterata erat in Gallia, pro custodia canonum, Regum nostrorum auctoritas: quam ab Ivone commendatam sciebant anno MXXVI. Consultus enim à Philippo Rege quid agendum esset, si posthabita eo anno duo Concilia ab Urbano II. Nemausi & apud Clarummontem, Hugo Legatus apostolicæ sedis ad tertium Episcopos invitaret, (quod alienum erat à canonicis, qui duas synodos tantum celebrandas præscribunt) respondet Ivo se nihil rescivisse de consilio Legati. *Quod tamen si faceret, non esset hæc apostolica institutio, vel ecclesiastica consuetudo. Quod si quis eos (id est, Episcopos) ultra terminos à patribus constitutos anga-*

Ff ij

Gregor. I. 3. ep. 147
l. 1. ep. 47.

Franc. Duarenus
lib. 1. de sac. Ec-
cles. ministr. cap. 8.

Stephanus Torpæ
ep. 109.

Pide lib. 6. cap.
31. §. 7.

Ivo ep. 16.

Marthani Piti in
Henrico III. ad
an. 1135.

Marthani Piti
Henrico III.
an. 1171. 114.

Cassiodorus l. 1.
Varior. 1. 1. 3.
Var. 9.

riare voluerit, vos habito cum eis communi consilio, injustis oppressionibus pro personis vestra resistite; sic ut quae Dei sunt, Deo reddant, & quae Caesaris sunt, Caesari reddere non omittant. Quare potestatis hujus memores Episcopi Gallicani, subsidium à Ludovico Rege exposcunt: qui Edicto suo, ita enim vocat, omnia jura canonica de beneficiorum provisionibus decreta, quae tunc primum convelebantur, in integrum restituit; electiones, collationes, & ceteras dispositiones secundum juris communis & Conciliorum definitionem fieri iussit, & Romanae curiae exactiones inhibuit. Huic gloriosissimo Regi prima debetur Libertatis Ecclesiae Gallicanae restitutio, quam suo edicto post mutatam disciplinam in beneficiorum collationibus anno M C C L X V I I I. procuravit. quo uno capite contentiones inter Episcopos & Romanam curiam tunc ferè continebantur.

Pragmatica B. Lu.
dovici anno 1148.

Statuimus & ordinamus ut Prelati regni nostri, Patronique, beneficiorum collatores, jus suum plenarium habeant, & unicuique sua iurisdictione servetur. Insuper Ecclesiae cathedrales, & aliae regni nostri, liberas electiones habeant, & earum effectum integraliter prosequantur, promotionesque, collationes, provisiones, & dispositiones praelaturarum, dignitatum, & aliorum quocumque beneficiorum ecclesiasticorum regni nostri, secundum ordinationem & dispositionem juris communis, sacrorum Ecclesiae Dei Conciliorum, atque institutorum sanctorum patrum, fieri volumus & ordinamus.

V. Consciis erat suae potestatis Philippus I V. Rex Francorum, quando Clementem V. Pontificem sibi conjunctissimum serio monebat ut quae in Templariorum negotio agenda erant, Episcopis permitteret, nec forte demandaret aliis: quia hoc in gravem injuriam Episcoporum vergeret, à quibus ministerium ipsis à Deo creditum sine justa causa non debet auferri. ac praeterea docet sibi liberum non esse ut ea à quo animo ferri possit, cum sacramenti religione teneatur ad tuitionem jurium episcopaliū. Hic primus, ut opinor, jusjurandum praetendit ei officio probando quod ceteri Reges ad ministerium sibi à Deo commissum referrebant. Ejus exemplo sequuti deinde Principes Carolus V I. & V I I. sacramenti sui religiosam observationem edictis suis de restauranda disciplina ecclesiastica latis inseruerunt. Haec sunt manuscripti codicis verba de Philippo VI. *Gravis, quod absit, fiet injuria, si sine justa causa ministerium à Deo sibi traditum & defensionis fidei meritum auferretur ab eisdem (Episcopis); nec Prelati talem injuriam meruerunt, nec Rex salvo suo juramento posset hoc tolerare; essetque peccatum gravissi-*

In Notis ad N. II.
c. 12. T. 1. Libert.
Eccles. Gall.

mam spernere eos quos Deus misit. Qui vos enim spernit, me spernit, ait Dominus. Quis ergo sacrilegus vobis, Pater sancte, presumet consulere quod vos eos spernatis, imò potius Iesum Christum mittentem.

V I. Sanè non absurda est hujus sacramenti mentio; quod ea mente iisque verbis olim ita conceptum fuit, ut Reges, tempore inaugurationis suae, custodiam canonum subditis suis promitterent. Quod eò pertinebat, ut sponderent nec à se violandos canones, nec ab aliis. Extrat illius sacramenti antiqua formula, quod Philippus I. patre Henrico Rege superstitite ex illius auctoritate praestitit anno millesimo quinquagesimo nono. Ego Philippus Deo propitiante mox futurus Rex Francorum, in die ordinationis meae promitto coram Deo & sanctis ejus quod unicuique de vobis commissis (legendum, de vobis & Ecclesiis vobis commissis) canonicum privilegium & debitam legem atque justitiam conservabo, & defensionem, quantum potero, adjuvante Domino exhibebo, sicut Rex in suo regno unicuique Episcopo & Ecclesiae sibi commissae per rectum exhibere debet, populo quoque nobis credito dispensationem legum in suo jure consistentem, nostra auctoritate concessurum. Hujus formulae potiora verba transscripta sunt ex ea quam Hincmarus Remensis Archiepiscopus à se conceptam Ludovico Balbo Caroli Calvi filio porrexerat, cum regnum Compendij suscepturus ungeretur anno D C C C L X V I I. Sponsio autem illa Ludovici excerpta est à Capitulis quae Carolus Calvus eodem anno apud Carisiacum statuerat. Quam quidem promissionem non sacramentum vocant proceres Gallicani, sed perdonationem: *Est perdonatio quam dominatio vestra nobis fidelibus vestris perdonavit & subscripsit.* Vnde Ludovicus Balbus eodem verbo utitur in sponsione sua: *Promitto & perdono vobis, id est, concedo & indulgeo.* Ante illa tempora sponsio quidem à Regibus inaugurandis concipiebatur, sed aliis verborum solennibus, quamvis eadem significatione; ut patet ex reprobatione quam Carolus Calvus praestitit, cum in urbe Metensi Lotharj regnum adipisceretur anno D C C C L X I X. *Sciat me unicuique in suo ordine secundum sibi competentes leges tam ecclesiasticas quam mundanas, legem & justitiam conservare.* Quod etiam repetitum est in secundo capite conventus apud Carisiacum habiti. In eandem sententiam Reges Galliarum se deinceps usque ad haec nostra tempora jurejurando adstrinxerunt, et si formulis diversis. More non abssimili Constantinopolitani Imperatores, jam ab ipsius Anastasij temporibus, scripto, βασις βασιδων, pollicebantur Patriarchae fidei catholice

In Capitulis
vici II. tit.

Capitula Carl.
Calvi ad Car.
siacum Tit. 111.
cap. IV.

Vide in Cap.
vici II. tit.
de Carisiaco
conventu ad Le.
gum Tit. 111.
cap. IV.

Capitula Carl.
Calvi Tit. 111.
cap. IV.

& canonum observationem, antequam Imperij insignibus induti & unguento delibuti essent, ut testantur Evagrius, Nicetas, & Codinus Curopalates.

VII. Licet autem Edicto beati Ludovici prospectum esset nascenti morbo quo jura Collationum laborabant, paulatim tamen auctoritate Summorum Pontificum effectum est ut omnium beneficiorum imò & episcopatum collationes ad se traxerint, quin etiam ad vacatura, per gratias expectativas, contra Concilij Lateranensis præscripta jus dederint. His reservationibus, & gratiis, aliisque similibus machinationibus in perniciem canonum inductis, Ecclesia Gallicana Parisiis congregata remedium parans, electiones, collationes, & præsentationes secundum constituta generalium Conciliorum, nulla habita Reservationum & Gratiarum ratione, fieri decrevit. Sed quia impar erat Romanæ curiæ auctoritati, tuitionem regiam adhiberi procuravit. Rex itaque Carolus VI. Ecclesiæ Gallicanæ & Procuratoris regij petitionem, tractatu habito cum Consilio suo, synodorum decretis conformem esse animadvertens, Clerum Galliæ ad suam libertatem antiquam & juris dispositionem, quoad prædicta, reducendum esse censuit, & quantum in se esset reduxit, eumque in posterum in eadem libertate conservari voluit; atque edicti executionem Curii Parlamenti ceterisque magistratibus commisit anno millesimo quadringentesimo sexto. Observandum autem est summopere, edictum illud ita conceptum, ut ad tempus locum haberet, donec Concilij generalis decreto his rebus consultum esset. Sed postquam Concilium Constantiense spem Gallicanæ Ecclesiæ hac in parte destituit, idem Rex Carolus, coacto in concilium gravissimorum ex utroque ordine hominum confesso, Constitutionis anno M C C C C V I. latæ executionem peremptoriè decrevit anno M C D X V I I. quam deinde edicto lato anno sequenti confirmavit, rescissa Concilij generalis expectatione: *Voluimus, ac prout alias ordinavimus, volumusque, & ordinamus, Ecclesias personasque ecclesiasticas eorundem regni ac Delphinatus nostrorum ad suas antiquas franchisias & libertates in perpetuum reducendo, quod Ecclesiis nostrorum regni & Delphinatus cathedralibus & collegiatis, & earum beneficiis electivis secularibus & regularibus, per electiones, & non electivis per præsentationes, collationes, & institutiones Ordinariorum, quibus de jure communi seu consuetudine pertinet, secundum antiqua jura communia Conciliorum generalia, de personis idoneis provideatur; cessantibus & rejectis omnino ac nonob-*

stantibus quibuscunque & quorumcunque Reservationibus generalibus vel specialibus, ac prohibitionibus, expectationibus, aut Gratiis, etiam cum Decreti appositione factis aut faciendis, concessis seu concedendis. Præcipit deinde Curii Parlamenti & ceteris iudicibus ut executioni hujus Constitutionis diligentissimè incumbant, & contumaces, cujuscunque gradus & ordinis fuerint, graviter plectant, ut infracti Edicti regij reos.

VIII. Tandem cum rebus ita ferentibus Basileæ multa decreta essent quæ labantem disciplinam restaurarent, Synodus generalis Ecclesiæ Gallicanæ eorum executioni paucis demptis consentit quidem, sed Pragmatica Sanctione Caroli V I I. confirmari curavit, qui Constitutis Basileenfibus & decretis Concilij Gallicani vim & robur legis publicæ addidit, & inter ceteras Constitutiones regias recenseri jussit, plenamque executionem Curii Parlamenti reliquisque magistratibus delegavit. Qua in re Principibus nostris cum Justiniano & aliis Imperatoribus Romanis convenit, qui Præfectis prætorio & Præsidibus provinciarum legum de disciplina ecclesiastica latarum executionem commiserant, ut apud nos demandata est Curii Parlamenti, & Seneschallis, seu Baillivis. Itaque si quis rescritto à Romana curia elicitò tentaret aliquid contra Constitutionum regiarum tenorem, conquerente Procuratore regio, iudicum prohibitionibus & multis indictis compecebatur. Vnde Ioannes Dauvet in suo libello appellationis Curiam Parisiensem pro Ecclesiarum juribus tuendis & defendendis necessariam esse rectè dicebat anno millesimo quadringentesimo sexagesimo. Ea autem regionum magistratuum interpellatio in his negotiis locum habuit, donec Ludovicus X I. liberam Pontifici potestatem in administratione rerum ecclesiasticarum hujus regni permisit. Cui novo Ludovici Edicto intercessit Procurator regius, sed Regis imperio cum omnia à Pontificis nutu penderent, Episcopi Gallicani à collationibus & electionum jure tunc penè dejecti sunt. Itaque hac sola tuitionis regie auctoritate Libertes Ecclesiæ Gallicanæ restaurari posse profitebantur plena Comitibus regni anno M C C C C X C I I I. nihilque Episcopis aut Patronis superesse, quo se tutos à rescritis & censuris Romanæ curiæ præstarent, quam regij præsidij opem. Quare supplici petitione Carolum V I I I. rogant ut Pragmatica Sanctionis usum restitui à Pontifice impetret; ea lege, ut si quo Pragmatica articulo Romana sedes offendatur, id totum à futuri Concilij definitione pendeat. Restitutus

1497. l. 1. Nicetas in Alexio.

Ylla lib. 1. 1. 12.

N. 14. 2. 11. T. 1. lib.

C. 11. N. 16. T. 1. lib.

Comitia Turonensis.

clusis Francis aliisque Latinae communionis hominibus, qui ad tuendum Imperium undecunque ad urbem accedere possent, beneficiorum illustrium & ipsius Patriarchatus spes omnino redigeretur. Ceterum antiquo jure è Clericis uniuscujusque civitatis Episcopus erat ordinandus, ut docet Celestinus Papa: *Tunc alter de altera eligatur Ecclesia, si de civitate ipsius Clericis, cui est Episcopus ordinandus, nullus dignus, quod evenire non credimus, potuerit inveniri. Primum enim illi reprobandi sunt, ut aliqui de alienis Ecclesiis merito praeferantur.* Cui Celestini decreto assenserunt olim Gallicani Episcopi; & ejus sententiam retulerunt Reges in Capitularia, qui è propria diocesi secundum statuta canonum Episcopum eligendum esse docent. Quod ab Imperatoribus quoque Romanis olim constitutum fuerat, de quibuscunque Clericis, ad capitationis onera peræquanda. Regula ista cum ab aliquot annis, post electiones abolitas, Romanae Curiae rescriptis infracta esset, obrutis Episcopis & Clericis, non solum ex aliena civitate, sed etiam ex alio regno, non omnino constitutione regia antiquorum canonum vigor assertus est, sed ad usum præsentem accommodatis rationibus prudenter temperatus; ut saltem qui episcopatibus vel aliis beneficiis sunt admoventi, è regno petantur, si minus licet eos ex unaquaque civitate petere. Sed de hac re copiosè dicemus alibi: cujus tamen mentionem hinc injecimus, ut constaret de duabus regulis. Prima est, Reges ex officio invalescentibus malis & scandalis sedulo prospexisse, interpellata prius apostolicae sedis auctoritate. Secunda est, Principes muneri suo satisfecisse, cum partem aliquam antæque disciplinae, etsi non integram, in usum restituerunt, quatenus ad salutem regni illis necessaria esse videbatur.

CAPVT X.

Synopsis.

I. Quaratione prospiceretur iis qui se ab Episcopis vexatos querebantur in negotiis ecclesiasticis adversus mores receptos. Rescripto regio requirebantur Episcopi ut à vexatione cessarent, vel se iudicio sifterent, bonorum capione indicta. Formula rescripti antiqua è Regestis Curia Parisiensis.

II. Explicatio illius rescripti. Causa decimarum recensetur inter spiritualia. Si tamen insolita decime peterentur, Reges exactionem prohibuerunt; & excommunicationes, si qua ob eam rem lata essent, revocari iusserunt.

III. Consuetudine tolli possunt decime personales, & predialium quota prescribi. Quin etiam induci ut è serio genere fructuum nulla solvatur decima. Quare

constitutio qua eam exactionem prohibet est justa, è Covarruvia: qui tamen non docet qua ratione Principes ea de re statuere potuerint.

IV. Ob scandalum quod inde oriebatur, Philippus auctoritatem suam huic negotio interposuit; ut patet è verbis rescripti. E nova decimarum exactione scandala nasci fatentur Canonista.

V. Ad Regum officium pertinet scandala è rebus ecclesiasticis amovere, è Leone, & ex Anastasio, & è Leonis Senonensis epistola ad Childebertum. quod sit jure tuitionis.

VI. Rescriptis Cancellaria Reges tuebantur olim Libertates Ecclesia Gallicana, ut docet locus petitus è Comitibus Thronensibus anni 1493.

VII. Privilegia quoque sibi à Romanis Pontificibus concessa, multis adversus Episcopos indictis, & bonorum capione tuebantur, ex constitutione anni 1367.

VIII. Severiores poenas imponebant Iustiniani leges Episcopis contumacibus adversus disciplinam.

I. **INSPICIENDUM** nunc est qua ratione sibi consulerent qui se à Galliarum Episcopis adversus consuetudines receptas & decreta Pontificum vexari in rebus ecclesiasticis contenderent. Exposita per libellum facti specie, rescriptum Principis actori concedebatur; quo monebantur Episcopi ut ab ea vexatione abstinerent, aut si aliquo jure se fultos putarent, ad diem rescripto condictam se in Curia Regis sisterent causam suam dicturi, suspensa interim sententiae executione; alioqui, pignoribus captis, ad parendum cogerentur per regios ministros. Quod probatur illustri in eam rem exemplo petito è veteribus Curia Parisiensis regestis, quod hinc inferendum putavi: ubi rescripto ad Baillivum seu Seneschallum Santonensem dato inseritur rescriptum ad Episcopum Santonensem. *Philippus Dei gratia Francorum Rex Baillivo Santonensi. Episcopo Santonensi literas nostras mittimus in hac verba: PHILIPPUS Dei gratia Francorum Rex dilecto in Christo Episcopo Santonensi salutem. Frequens ad nos perduxit relatio gravibus onusta querelis, quod vos, seu gentes vestre, vel officiales vestri, vobis ratum habentibus, contra consuetudinem diutius observatam, decimam exigitis de rebus de quibus prestari non consuevit, novumque modum decimandi inducitis, in grave scandalum provincia; & quando populus vobis subditus vobis non obedit, per excommunicationem Consulum & similium rectorum dictorum locorum, etiam populum ipsum gravatis; quinimò etiam villas & loca predicta in nostro dominio existentia supposuistis ecclesiastico interdicto, contra privilegia nostra. Nos igitur his scandalis obviare volentes, vos attente requirimus quatenus à predictis cessetis, & attentata in praedictum & scandalum publicum, & contra statum antiquum regni nostri, revocetis & revocare faciatis. Et si in predictis jus aliquod putetis vos habere, vobis offerimus per presentes quod certia*

Erta Gallicana Lib. IV. Cap. X. Gall. c. 1044

e. Nullar. 62. d. 1. ep. Gallicana.

e. Notum. d. 62. è libro 1. Capitulum. I. In Epistola. C. de iur. Eccl. Clericorum ex alia possessione, vel in ea, sit ex eis ubi Episcopus esse consuevit, videtur.

Totum in d. de. erem. Drelli. Lib. IV. Cap. X. Reg. ep. III. Noni. h. p. q. d. eadem. h. p.

Vide. C. de. h. p. n. d. al. d. 1. 1.